

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/102/2023
Identifikačné číslo spisu:	1108229520
Dátum vydania rozhodnutia:	12.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1108229520.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne M. O. S. N., narodenej XX. O.M. XXXX, D., O., J. Z. XXX, zastúpenej advokátskou spoločnosťou DLMU Gabriško s. r. o., Bratislava, Cukrová 14, IČO: 47 236 469, proti žalovanému Železnice Slovenskej republiky, Bratislava, Klemensova 8, IČO: 31 364 501, o zaplatenie 78.670,64 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I) pod sp. zn. Bl-7C/186/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. marca 2019 sp. zn. 3Co/88/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. marca 2019 sp. zn. 3Co/88/2017 v zamietajúcej časti (výrok I.) z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Dovolanie proti výroku, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (výrok II.) o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 15. februára 2016 č. k.7C/186/2008 - 553 I. zastavil konanie v časti prevyšujúcej nárok, ktorého zmenu pripustil na pojednávaní 15. februára 2016, II. žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 2.748,47 eura s úrokom z omeškania vo výške 8,5 % ročne zo sumy 244,20 eura od 9. septembra 2007 do zaplatenia, 8,5 % ročne zo sumy 244,20 eura od 9. septembra 2008 do zaplatenia, 9 % ročne zo sumy 244,20 eura od 9. septembra 2009 do zaplatenia, 9 % ročne zo sumy 244,20 eura od 9. septembra 2010 do zaplatenia, 9,5 % ročne zo sumy 149,21 eur od 9. septembra 2011 do zaplatenia, 9,5 % ročne zo sumy 93 eur od 9. septembra 2011 do zaplatenia, 8,75 % ročne zo sumy 366,30 eura od 9. septembra 2012, 5,5 % ročne zo sumy 366,30 eura od 9. septembra 2013 a 5,15 % ročne zo sumy 317,46 eura od 9. septembra 2014 do zaplatenia; III. vo zvyšku žalobu zamietol s tým, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozsudku vo veci samej. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že medzi stranami nebolo sporné, že dráha bola postavená na pozemku žalobkyne a žalovaný bol názoru, že spracovaním veci - postavením dráhy na pozemku žalobkyne sa Slovenská republika stala vlastníkom tej časti pozemkov, na ktorých je dráha postavená. Pre určenie aktívnej legitímácie žalobkyne považoval za rozhodujúce, koho podiel na pozemkoch je väčší a dospel k záveru, že spracovaním pozemkov sa

Slovenská republika stala iba vlastníkom dráhy a nie pozemkov pod dráhou, preto sa vlastnícky podiel žalobkyne na pozemkoch nezmenil. Vzhľadom na skutočnosť, že Slovenská republika nemohla byť pri výstavbe dráhy dobromyseľná a nestala sa vlastníkom žiadneho podielu na pozemkoch súd prvej inštancie mal za to, že je daná aktívna legitímácia žalobkyne. Vo vzťahu k námietke premlčania, ktorú vzniesol žalovaný vychádzal z toho, že predmetom konania je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, na ktorý sa podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka vzťahuje dvojročná subjektívna premlčacia lehota, v čase začatia konania bola žalobkyňa podielovou spoluvlastníčkou pozemkov s veľkosťou spoluvlastníckeho podielu 4/300 a spoluvlastnícky podiel 2/300 nadobudla až v priebehu konania na základe osvedčenia o dedičstve sp. zn. 30D/782/2007, Dnot 104/2007 a nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za tento podiel si uplatnila v konaní 22. apríla 2013 a to za obdobie od 9. septembra 2008. Súd prvej inštancie vyhodnotil nárok žalobkyne vzťahujúci sa k spoluvlastníckemu podielu 2/300 za premlčaný vo vzťahu k obdobiu od 9. septembra 2008 do 21. apríla 2011 a na tomto základe žalobu v tejto časti zamietol.

1.2. Súd prvej inštancie posudzoval i otázku pasívnej legitímácie žalovaného, pričom za rozhodujúcu považoval skutočnosť, či sa na pozemku nachádza dráha, resp. jej ochranné pásmo a s prihliadnutím na vyjadrenie znalca, že sa jedná o pozemky, na ktoré nie je verejný prístup a ktoré sa nachádzajú v oplotenom priestore a teda v priestore vymedzenom zvislými plochami ako pozemky, na ktorých sa nachádza dráha a jej ochranné pásmo. Konštatoval, že žalobkyni bolo odopreté právo užívať jej spoluvlastnícky podiel k pozemkom v dôsledku skutočnosti, že na ich časti sa nachádza dráha a teda bez poskytnutia náhrady a bez právneho dôvodu poskytovala plnenie spočívajúce v strpení prevádzky dráhy na jej pozemkoch. Súd prvej inštancie vychádzal zo zmlúv o prevádzkovaní dráh na roky 2006 - 2010, z čoho mu vyplynulo, že vlastníkom dráhy je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja a žalovaný bol v uvedenom období prevádzkovateľom dráhy. Mal za to, že prijímateľom plnenia nebol žalovaný, hoci bol správcom dráhy, ale vlastníkom dráhy, ktorým je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií. Zdôraznil, že je to vlastníkom dráhy, ktorý si privlastňuje úžitkovú hodnotu pozemku tým, že cez predmetný pozemok prevádzkuje koľajnice v jeho vlastníctve, čím znemožňuje vlastníkovi pozemku v jeho riadnom užívaní. Uzavrel, že majetok Slovenskej republiky sa nezmenšil o prostriedky, ktoré by musela vynaložiť za užívanie pozemku žalobkyne v prípade, že by s ňou mala uzavretú nájomnú zmluvu, preto zodpovedným subjektom za užívanie bez právneho dôvodu je Slovenská republika, ktorá je so žalobkyňou v hmotnoprávnom vzťahu. Uzavrel, že prípadné nároky žalobkyne v súvislosti s obmedzením jej vlastníckeho práva za obdobie od 1. januára 2010 sú upravené v § 4 ods. 4 zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach.

1.3. Pokiaľ išlo o posúdenie pasívnej legitímácie žalovaného vo vzťahu k pozemkom, na ktorých nie je dráha a jej ochranné pásmo - parcela č. XXXXX/XX, na ktorom sú skaly, svahy, rokliny, výmole, vysoké medze a iné plochy sa priklonil k tomu, že žalovaný týmto pozemkom nejakým spôsobom disponuje a umožňuje jeho užívanie ďalším subjektom a to bez právneho dôvodu a preto nárok žalobkyne v tejto časti vyhodnotil ako dôvodný. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 151 ods. 3 O. s. p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie strán sporu rozsudkom z 26. marca 2019 sp. zn. 3Co/88/2017 rozsudok súdu prvej inštancie I. v napadnutej zamietajúcej časti potvrdil a II. v napadnutej vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Neakceptoval opodstatnenosť odvolacích dôvodov uvádzaných žalobkyňou, ktorá vychádzala z toho, že pri uplatňovaní nároku z bezdôvodného obohatenia nie je pasívne legitimovaný vlastníkom stavby, ale žalovaný, ktorý predmetné nehnuteľnosti užíva. Mal za nesporné, že vlastníkom železničnej dráhy vybudovanej na pozemkoch parc. č. XXXXX/X, č. XXXXX/XX, č. XXXXX/X a č. XXXXX/X je Slovenská republika a preto žalovaný nie je vo vzťahu k pozemkom, na ktorých je postavená železničná dráha pasívne legitimovaný, pretože nie je nositeľom povinnosti, o ktorú ide. Zdôraznil, že v zmysle zákona č. 513/2009 Z. z. železničná dráha a jej súčasti sa považujú za stavbu a zákon jednoznačne odlišuje vlastníctvo stavby železničnej dráhy od vlastníctva pozemkov pod ňou a to takým spôsobom, že na železničnú dráhu možno nazerať ako na samostatný predmet právnych vzťahov, teda samostatnú vec v právnom zmysle. Odvolací súd sa stotožnil s posúdením premlčania nároku žalobkyne vo vzťahu k

spoluvlastníckemu podielu o veľkosti podielu 2/300, ktorý žalobkyňa učinila predmetom konania podaním doručeným súdu 22. apríla 2013 s tým, že niet žiadnych pochybností o tom, že vydanie osvedčenia o dedičstve deklarovalo nadobudnutie spoluvlastníckeho podielu žalobkyne k sporným pozemkom ku dňu smrti poručiťky. Uviedol, že návrh žalobkyne z 22. apríla 2013 bol zmenou žaloby, ktorou rozšírila už uplatnené právo na súde a ktoré až do pripustenia zmeny petitu nebolo predmetom konania a vo vzťahu k podielu 2/300 preto došlo k prerušeniu plynutia premĺčacej doby až doručením návrhu na súd. Bol názoru, že nešlo len o spresnenie žaloby, ale o rozšírenie uplatneného nároku. K tvrdeniam žalobkyne, že pozemok parc. č. XXXXX/XX užívajú iné spoločnosti na základe nájomnej zmluvy uzatvorenej so žalovaným odvolací súd uviedol, že dôkazné bremeno v tejto otázke spočívalo na žalobkyni, nakoľko žalovaný uzavretie nájomných zmlúv popieral. Uviedol, že preukázanie tejto skutočnosti je pre posúdenie veci podstatné, pretože od jej preukázania závisí, či na strane žalovaného dochádzalo k bezdôvodnému obohateniu alebo sa na úkor žalobkyne bezdôvodne obohatil niekto iný. Uzavrel, že súd prvej inštancie svoje rozhodnutie v časti, ktorou uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 2.748,47 eura s príslušenstvom založil na nesprávnych skutkových zisteniach, z ktorých potom vyvodil predčasné právne závery.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie (posudzujúc dovolanie podľa obsahu - § 124 ods. 1 CSP) s tým, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) a zároveň rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) a rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP). V dovolaní zotrvala na svojej predchádzajúcej argumentácii, že rozšírením žalobného petitu nedošlo k uplatneniu celkom nového nároku, nakoľko k nadobudnutiu podielu 2/300 na predmetných pozemkoch nedošlo počas trvania konania, ale už pred jeho začatím, pričom tento podiel nadobudla už momentom smrti poručiťky a iba v dôsledku skutočnosti, že dedičstvo nebolo prejednané, nebol jej spoluvlastnícky podiel na sporných nehnuteľnostiach v katastri nehnuteľností zapísaný v jeho skutočnej výške. Bola názoru, že nešlo o uplatnenie nového samostatného nároku, ale iba o upresnenie výšky žalovaného bezdôvodného obohatenia a skutočnosť, že presný rozsah bezdôvodného obohatenia zistila až v priebehu konania a jej spoluvlastnícky podiel bol v skutočnosti vyšší, nemôže mať vplyv na fakt, že samotný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia si uplatnila už podaním žaloby. Uviedla, že súdy oboch inštancií odvodzovali svoje právne zhodnotenie od skutočnosti, že medzi žalovaným a Slovenskou republikou došlo v rozhodnom období k uzatvoreniu niekoľkých zmlúv o prevádzkovaní dráh, z ktorých malo vyplývať, že vlastníkom dráhy je Slovenská republika a žalovaný bol iba prevádzkovateľom dráhy a následne ustálili, že je to vlastník dráhy, ktorý si privlastňuje úžitkovú hodnotu pozemku tým, že cez predmetný pozemok prevádzkuje koľajnice v jeho vlastníctve, čím znemožňuje vlastníkovi pozemku v jeho riadnom užívaní. Namietala, že súdy nižších inštancií sa nedostatočne vysporiadali s otázkou zmeny v postavení žalovaného po prijatí zákona č. 513/2009 Z. z. účinného od 1. januára 2010 a rovnako nedostatočne vzali do úvahy pri svojom právnom posúdení veci skutočnosť, že žalovaný v rozličných obdobiach svojho výkonu činnosti prevádzkovateľa dráhy, resp. manažéra železničnej infraštruktúry hospodáril v odlišných režimoch. Konštatovala, že žalovaný je samostatnou právnickou osobou, ktorá je zapísaná v obchodnom registri, hospodári samostatne a dosahuje zisk a je teda evidentné, že ide o celkom samostatnú hospodársku jednotku - právnickú osobu, ktorá riadne podniká, prijíma plnenia za svoje výrobky alebo služby a vynakladá náklady za užívanie cudzích vecí vrátane užívania cudzích nehnuteľností. Mala za irelevantné, že žalovaný je v akomkoľvek vzťahu správcovstva so Slovenskou republikou, keď primárne je to žalovaný, koho majetok by sa musel zmenšiť, pokiaľ by mal riadne uzavretú nájomnú alebo inú obdobnú zmluvu so žalobkyňou a až sekundárne by sa v dôsledku neexistencie zmluvného vzťahu bezdôvodne obohatila Slovenská republika. Poukázala na § 4 zákona č. 513/2009 Z. z. s tým, že právo na jednorazovú primeranú náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti sa uplatňuje u prevádzkovateľa dráhy a z tejto skutočnosti vyvodila záver, že aj iné nároky by mali byť uplatniteľné u prevádzkovateľa dráhy - žalovaného a nie priamo voči štátu. Poukázala na rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn.

16Co/688/2014 a Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/163/2014. Za otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená považovala otázku „u ktorého z dvoch do úvahy prichádzajúcich zodpovednostných subjektov (Slovenská republika alebo Železnice Slovenskej republiky) dochádza k vzniku bezdôvodného obohatenia v dôsledku užívania cudzích pozemkov zastavaných dráhou alebo obmedzených existenciou ochranného pásma dráhy a nemožnosťou fakticky žiadnu časť pozemku reálne inak užívať“. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, resp. zmenil a žalobe vyhovel.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobkyňa sa mylne domnieva, že ak podľa § 4 zákona o dráhach si vlastník obmedzený v užívaní nehnuteľností uplatňuje právo na náhradu u prevádzkovateľa dráhy, tak to znamená, že aj iné nároky by mali byť uplatniteľné u prevádzkovateľa dráhy. Bol názoru, že nároky z bezdôvodného obohatenia a zo zákonného vecného bremena majú odlišný hmotnoprávny základ a sú upravené odlišnými právnymi predpismi. Navrhoval, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 CSP).

6. V zmysle 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala (i) nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd nereagoval na jej argumentáciu o postavení žalovaného ako prevádzkovateľa dráhy, resp. manažéra železničnej infraštruktúry s tým, že ide o celkom samostatnú hospodársku jednotku - právnickú osobu, t. j. nevysporiadal sa s tvrdeniami žalobkyne uvedenými v odvolaní.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia

všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

14. Dovolací súd v tejto súvislosti osobitne zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

15. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobkyne týkajúcich sa pasívnej legitímácie žalovaného ako prevádzkovateľa dráhy, vyplýva, že odvolací súd k tejto argumentácii žalobkyne neposkytol žiadnu odpoveď.

16. V kontexte uvedeného možno podľa názoru dovolacieho súdu bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že aj napriek výslovnému príkazu v ustanovení § 387 ods. 3 CSP vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, sa odvolací súd (napriek formálne sofistikovanému a obsiahlemu právnomu textu) vôbec nevysporiadal v odôvodnení svojho rozsudku s kľúčovými tvrdeniami žalobkyne v odvolaní a to ani v najvšeobecnejšej rovine. Uvedené platí predovšetkým u tých námietok žalobkyne, ktoré z pohľadu rešpektovania jej práva na spravodlivý proces možno označiť za hlavné a ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď. Išlo o argumentáciu, v rámci ktorej žalobkyňa v odvolaní oponovala tým, že nesúhlasila so záverom súdu prvej inštancie, že žalovaný je iba prevádzkovateľom dráhy, ktorý zabezpečuje prevádzkyschopnosť dráh a namietala, že žalovaný je samostatnou právnickou osobou, ktorá samostatne hospodári a podniká a vykonáva činnosti, pri ktorých reálne vynakladá prostriedky, o ktoré sa jeho majetok znižuje a prijíma finančné prostriedky ako úhradu za používanie dráh, ktoré prevádzkuje. Taktiež v odvolaní namietala, že nie je potrebné, aby bol prevádzkovateľ aj vlastníkom veci.

16.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že pri riešení otázky pasívnej legitímácie žalovaného súd prvej inštancie vychádzal zo zmlúv o prevádzkovaní dráh na roky 2006 - 2010, z čoho

mu vyplynulo, že vlastníkom dráhy je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja a žalovaný bol v uvedenom období iba prevádzkovateľom dráhy. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu úplne ignoruje skutočnosti uvádzané žalobkyňou v odvolaní, ktorá argumentovala, že pasívne legitimovaným v tomto spore nie je Slovenská republika ako vlastník dráhy, ale žalovaný ako prevádzkovateľ dráhy. To isté platí pokiaľ ide o ďalšiu argumentáciu žalovanej, ktorou namietala, že žalovaný je samostatnou právnickou osobou, ktorá samostatne hospodári a podniká.

16.2. Odvolací súd nevzal do úvahy žiadnu z týchto namietaných skutočností pri svojom meritórnom odvolacom prieskume vymedzenom odvolacím dôvodom podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP (rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci). Takýto postup z jeho strany je preto nutné označiť ako postup odporujúci princípu materiálneho právneho štátu.

17. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní žalobkyne (§ 387 ods. 3 CSP). Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť priaznivejšie rozhodnutie pre odvolateľa. Pretože odvolací súd v prejednávanej veci nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žalobkyne žiadne konkrétne stanovisko (jeho strohá odpoveď v ods. 18. odôvodnenia napadnutého rozsudku „je vlastník pozemku povinný strpieť, aby bol pozemok v nevyhnutnom rozsahu užívaný vlastníkom stavby. Pokiaľ nie je daný právny dôvod na bezodplatné užívanie pozemku (napr. zmluva) potom platí, že povinnosti vlastníka pozemku strpieť jeho užívanie zodpovedá povinnosť vlastníka stavby poskytnúť mu za užívanie náhradu. V prípade, že vlastník stavby užíva cudzí pozemok bez poskytnutia náhrady, obohacuje sa na úkor vlastníka pozemku (prijíma plnenie bezprávneho dôvodu), pretože sa nezmenšuje jeho majetok, ku ktorému by za riadneho plnenia uvedenej povinnosti nepochybne došlo. Na vznik bezdôvodného obohatenia stačí už to, že sa stavba na pozemku nachádza, lebo zastavaný pozemok je užívaný (jeho úžitková hodnota sa konzumuje) tým, že je na ňom stavba postavená a je pritom právne irelevantné, akým spôsobom vlastník stavby svoje vlastnícke právo realizuje, teda či stavbu užíva osobne alebo ju prenajal inému, či mu jej užívanie prináša zisk, prípadne komu prináša zisk (podobne rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. 6. 2012, sp. zn. 1 Cdo 91/2010). V prejednávanej veci bolo nesporné, že vlastníkom železničnej dráhy vybudovanej na pozemkoch parc. č. XXXXX/X, parc. č. XXXXX/XX, parc. č. XXXXX/X a parc. č. XXXXX/X je Slovenská republika. Odvolací súd v názorovej zhode so súdom prvej inštancie preto uzatvára, že žalovaný nie je vo vzťahu k pozemkom, na ktorých je postavená železničná dráha pasívne legitimovaný, pretože nie je nositeľom povinnosti, o ktorú v konaní ide“ je vo vzťahu k povinnosti odvolacieho súdu podľa § 387 ods. 3 veta druhá CSP nepostačujúca a neadresná), dovolaciemu súdu nezostalo prijať iný záver než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou znátočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie žalobkyne je z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

18. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími námietkami žalobkyne, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné [resp. aj pre prípad ich naozajstnej nepodstatnosti chýba argumentácia spôsobilá presvedčiť, prečo je to tak], je tak závažným nedostatkom rozhodnutia, ktorého intenzita zakladá porušenie práva na spravodlivý súdny proces. Odvolací súd síce aplikoval postup podľa § 387 ods. 2 CSP, ale nie aj postup daný v § 387 ods. 3 CSP. Tým sa odvolací súd dostal mimo limitov práva na spravodlivý proces chráneného nielen článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ale aj s článkom 46 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (m. m. sp. zn. 5Cdo/204/2011, 4Cdo/120/2019).

19. Dovolací súd tak uzatvára, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený v rozsahu porušujúcom právo dovolateľky na spravodlivý proces. Keďže dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale aj dôvodné, bolo potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko to bol výlučne odvolací súd, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu znátočnosti.

20. Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení nemôže chýbať žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, ktoré odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posúdi a náležite vyhodnotí. Rozhodnutie odvolacieho súdu musí obsahovať náležitosti uvedené v § 393 CSP, musí byť logické a presvedčivé. Osobitnú pozornosť bude odvolací súd venovať pre sporové súdne konanie relevantným argumentom odvolateľky.

21. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími dovolacími námietkami dovolateľa a správnosťou právnych záverov (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu. V prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (m. m. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

22. Žalobkyňa napadla dovolaním i rozsudok odvolacieho súdu v časti, ktorou odvolací súd vo vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalobkyňa tak dovolaním napadla rozhodnutie odvolacieho súdu majúceho povahu uznesenia (§ 234 ods. 1 CSP), ktoré tvorí jeden celok s rozsudkom súdu prvej inštancie, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej (§ 212 ods. 1 CSP).

23. Dovolací súd zastáva názor, podľa ktorého (kasačné, procesné) uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení.

24. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí. V dôsledku kasácie prvoinstančného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie nie je vec právoplatne skončená a súd prvej inštancie znovu o nej koná a rozhoduje.

25. Tieto právne náhľady sú zastávané aj v odbornej právnickej literatúre (viď publikáciu Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2016, str. 1354 a 1355).

26. Riešenie otázky prípustnosti dovolania proti zrušujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu naostatok vyústilo do prijatia uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. januára 2017 sp. zn. 3Cdo/236/2016, uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky (R 19/2017), podľa ktorého: „Dovolanie proti uzneseniu, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nesmeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, ani rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku“.

27. Dovolací súd preto procesne neprípustné dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP bez skúmania, či v konaní došlo k žalobkyňou namietanej procesnej nesprávnosti.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.